

Воронешки државен универзитет Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Русија Македонија

Воронежский государственный университет Университет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Россия Македония

Voronezh State University Goce Delcev University in Stip,
Russia Macedonia

Четвертая международная научная Четврта меѓународна научна
конференция конференција

Fourth International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

23-25 мај 2019 / 23-25 мая 2019 / 23-25 May 2019

Воронеж

Воронеж

Voronezh

**Воронешки државен универзитет
Русија**

**Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Македонија**

**Воронежский государственный университет
Россия**

**Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија**

**Voronezh State University
Russia**

**Goce Delcev University in Stip,
Macedonia**

**Четвертая международная научная
конференция**

**Четврта меѓународна научна
конференција**

Fourth International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS**

23-25 мај 2019 / 23-25 мая 2019 / 23-25 May 2019

Воронеж

Воронеж

Voronezh

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

821(062)

811(062)

316.7(062)

37(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција (4 ; 2019 ; Воронеж)

Филологија, култура и образование [Електронски извор] : зборник на трудови / Четврта меѓународна научна конференција, 23-25 мај 2019, Воронеж = Филологија, култура и образование : сборник статей / Четвертая международная научная конференция, 23-25 мая 2019, Воронеж = Philology, culture and education : conference proceedings / Fourth international scientific conference, 23-25 May 2019, Voronezh. - Штип : Универзитет "Гоце Делчев" = Университет имени Гоце Делчева = Shtip : Goce Delcev University, 2019

Начин на пристап (URL): <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>. - Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Текст во PDF формат, содржи 368 стр. , табели. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 31.12.2019. - Abstracts кон повеќето трудови. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-698-1

1. Насп. ств. насл.

а) Книжевност - Собири б) Јазици - Собири в) Култура - Собири г)

Образование - Собири

COBISS.MK-ID 111947786

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД

Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ

Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД

Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ

Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД

Генадиј Ф. Коваљов, Филолошки факултет при ВГУ

Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)

Даниела Коцева (Македонија)

Драгана Кузмановска (Македонија)

Ева Ѓорѓиевска (Македонија)

Марија Кусевска (Македонија)

Силвана Симоска (Македонија)

Татјана Стојановска Иванова (Македонија)

Лариса В. Рибачева (Русија)

Софија Заболотнаја (Русија)

Татјана А. Тернова (Русија)

Татјана Атанасоска (Австрија)

Олег Н. Фенчук (Белорусија)

Јулиа Дончева (Бугарија)

Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)

Душко Певуља (Босна и Херцеговина)

Волф Ошлис (Германија)

Волфганг Моч (Германија)

Габриела Б. Клајн (Италија)

Михал Ванке (Полска)

Мајкл Рокланд (САД)

Даниела Костадиновиќ (Србија)

Селена Станковиќ (Србија)

Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)

Ахмед Ѓуншен (Турција)

Нецати Демир (Турција)

Шерифе Сехер Ерол Чал'шкан (Турција)

Карин Руке-Бруген (Франција)

Танван Тонтат (Франција)

Технички секретар

Ирина Аржанова

Марица Тасевска

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Марјана Розенфелд (руски јазик)

Биљана Иванова (англиски јазик)

Снежана Кирова (англиски јазик)

Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Ирина Аржанова

Костадин Голаков

Марица Тасевска

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД

Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ

Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД

Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ

Виолета Димова, Филологический факультет при УГД

Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ

Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)

Даниела Коцева (Македония)

Драгана Кузмановска (Македония)

Ева Гёргиевска (Македония)

Мария Кусевска (Македония)

Силвана Симоска (Македония)

Татьяна Стояновска-Иванова (Македония)

Лариса В. Рыбачева (Россия)

Софья Заболотная (Россия)

Татьяна А. Тернова (Россия)

Татьяна Атанасоска (Австрия)

Олег Н. Фенчук (Беларусь)

Юлиа Дончева (Болгария)

Биляна Марич (Босния и Херцеговина)

Душко Певуля (Босния и Херцеговина)

Вольф Ошлис (Германия)

Волфганг Моч (Германия)

Габриелла Б. Клейн (Италия)

Ева Бартос (Польша)

Михал Ванке (Польша)

Майкл Рокланд (США)

Даниела Костадинович (Сербия)

Селена Станкович (Сербия)

Тамара Валчич-Булич (Сербия)

Ахмед Гюншен (Турция)

Неджати Демир (Турция)

Шерифе Сехер Эрол Чал'шкан (Турция)

Карин Рукэ-Брутэн (Франция)

Танван Тонтат (Франция)

Ученый секретарь

Ирина Аржанова

Марица Тасевска

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)

Марьяна Розенфельд (русский язык)

Бильяна Иванова (английский язык)

Снежана Кирова (английский язык)

Татьяна Уланска (английский язык)

Техническое редактирование

Ирина Аржанова

Костадин Голаков

Марица Тасевска

Славе Димитров

Адрес организационного комитета

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет

ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Воронежский государственный университет

Филологический факультет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD

Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU

Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD

Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU

Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD

Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU

Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)

Dragana Kuzmanovska (Macedonia)

Eva Gjorgjievska (Macedonia)

Marija Kusevska (Macedonia)

Silvana Simoska (Macedonia)

Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)

Violeta Dimova (Macedonia)

Larisa V. Rybatcheva (Russia)

Sofya Zabolotnaya (Russia)

Tatyana A. Ternova (Russia)

Tatjana Atanasoska (Austria)

Oleg N. Fenchuk (Belarus)

Yulia Doncheva (Bulgaria)

Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)

Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)

Wolf Ochlies (Germany)

Wolfgang Motch (Germany)

Gabriella B. Klein (Italy)

Ewa Bartos (Poland)

Michal Wanke (Poland)

Danijela Kostadinovic (Serbia)

Selena Stankovic (Serbia)

Tamara Valchic-Bulic (Serbia)

Ahmed Gunshen (Turkey)

Necati Demir (Turkey)

Şerife Seher Erol Çalışkan

Karine Rouquet-Brutin (France)

That Thanh-Vân Ton (France)

Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Irina Arzhanova

Marica Tasevska

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Maryana Rozenfeld (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Snezana Kirova (English)

Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Irina Arzhanova

Kostadin Golakov

Marica Tasevska

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Боровикова Яна – ОРГАНИЗАЦИИ ОБУЧЕНИЯ ЛИЦ ТРЕТЬЕГО ВОЗРАСТА.....	4
2. Бубнов Александр – ОСОБЕННОСТИ СОЦИАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ СТУДЕНЧЕСКИХ И КУРСАНТСКИХ ГРУПП В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ В ВУЗЕ.....	12
3. Bunčić Suzana R. – KAPOR`S <i>CONFESSIONS</i> BETWEEN METAFICTION, FICTION AND AUTOBIOGRAPHY.....	17
4. Бутусова Наталия – ОБ АКТИВНЫХ МЕТОДАХ ИЗУЧЕНИЯ ПРАВА В ВУЗЕ.....	24
5. Витанова Рингачева Ана – РЕЛИКТИ НА ШАМАНИЗМОТ КАКО НИШКА НА ПОВРЗУВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКАТА И РУСКАТА ТРАДИЦИЈА.....	35
6. Власова Надежда – ЛЕКСИЧЕСКИЕ ИГРОВЫЕ УПРАЖНЕНИЯ НА ДОВУЗОВСКОМ ЭТАПЕ ИЗУЧЕНИЯ РКИ.....	42
7. Гайдар Карина – ВУЗЫ НА ПОРОГЕ НОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ: КАК СОВМЕСТИТЬ ПЛОХО СОВМЕЩАЕМОЕ, ИЛИ НУЖНЫ ЛИ ОКСЮМОРОНЫ ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ?	49
8. Гладышева Светлана – ЖУРНАЛЫ ДЛЯ ДЕТЕЙ В СОЦИОКУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ РУССКОГО ЗАРУБЕЖЬЯ (1920-1940-Е ГГ.)	56
9. Голицына Т.Н., Заварзина В.А. – ЖАРГОННАЯ ЛЕКСИКА В РОССИЙСКОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ДИСКУРСЕ НОВЕЙШЕГО ПЕРИОДА.....	62
10. Грачева Жанна – ТЕМПОРАЛЬНОЕ МАРКЕМНОЕ ПРОСТРАНСТВО В РОМАНЕ В. НАБОКОВА «МАШЕНЬКА»	66
11. Гркова Марија – УСВОЈУВАЊЕТО НА <i>ИМЕНКИТЕ</i> ВО VI И ВО VII ОДДЕЛЕНИЕ ВО ШТИПСКО.....	76
12. Грујовска-Миланова Сашка – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА УПОТРЕБАТА НА МОДАЛНИТЕ ГЛАГОЛИ КАКО МАРКЕРИ ЗА ЕВИДЕНЦИЈАЛНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК.....	83
13. Ѓорѓиева Димова Марија – ИНТЕРДИСКУРСИВНИОТ ТАНЦ МЕЃУ РОМАНОТ И ИСТОРИЈАТА.....	89
14. Данькова Т.Н. – ЯЗЫКОВОЕ ВОПЛОЩЕНИЕ ЛЮБВИ К РОДИНЕ В ТВОРЧЕСТВЕ Н.М. РУБЦОВА.....	96
15. Денкова Јованка – МАКЕДОНСКО-РУСКА КНИЖЕВНА ПАРАЛЕЛА (ВАНЧО НИКОЛЕСКИ–САМУИЛ МАРШАК.....	103
16. Жаров Сергей - СВОБОДА КАК ПРОБЛЕМА ОБУЧЕНИЯ В КУЛЬТУРАХ ВОСТОКА И ЗАПАД.....	110
17. Žigić Vesna, Stekić Dunja, Martać Valentina – DIFFICULTIES THAT PEOPLE WITH VISUAL IMPAIRMENT HAVE IN ACCESSIBILITY TO WEB INFORMATION BY USING THE AUDITORY ACCESS.....	112
18. Зыкова Наталья, Мазкина Ольга – ФОРМИРОВАНИЕ КОНФЛИКТОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ СПОРТИВНЫХ ТРЕНЕРОВ В УСЛОВИЯХ РЕАЛИЗАЦИИ НОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ.....	122

19. Ивановска Билјана – ГОВОРНИОТ ЧИН „ОДБИВАЊЕ“ И НЕГОВА РЕАЛИЗАЦИЈА КАЈ МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ НА СТРАНСКИ ЈАЗИК.....	127
20. Караниколова-Чочоровска Луси – СУПТИЛНИТЕ ПРОТИВРЕЧНОСТИ ВО ЛИРИКАТА НА ПЕТАР ПЕРАДОВИЌ.....	135
21. Кашкина Марина – РАЗВИТИЕ АНАЛИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ ИСТОРИИ.....	141
22. Кибальниченко Сергей – ПРОБЛЕМА ДИАЛОГИЗМА В ТВОРЧЕСТВЕ Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО И ВЯЧ. ИВАНОВА	145
23. Kyrchanoff Maksym W. – HERITAGE OF NIKOLAI LESKOV AND CULTURAL INFLUENCES IN CONTEXTS OF RUSSIAN-AMERICAN LITERARY PARALLELS.....	151
24. Кислова Дарња – СРАВНЕНИЕ КАК СРЕДСТВО ВЫРАЖЕНИЯ СПЕЦИФИКИ ХУДОЖЕСТВЕННОГО МИРОВОСПРИЯТИЯ (НА МАТЕРИАЛЕ ТЕКСТОВ НАТАЛЬИ О’ШЕЙ)	160
25. Комаровская Елена, Жиркова Галина – КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ ПЕДАГОГОВ КАК ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА.....	166
26. Кортунова Лилия – ТЕХНОЛОГИЯ «ДЕБАТЫ» КАК ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ТИП ОБУЧЕНИЯ И СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КУЛЬТУРЫ ОБУЧАЮЩИХСЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ	177
27. Koteva-Mojsovska Tatjana, Shehu Florina – THE INITIAL EDUCATION OF TEACHER AND ITS CONNECTION TO PRACTICE IN THE “SOCIETY OF KNOWLEDGE”.....	181
28. Коцева Весна – ЕКСПЛИЦИТНИТЕ ОБЈАСНУВАЊА КАКО НЕОПХОДНА ИЛИ НЕПОТРЕБНА КОМПОНЕНТА ВО РАМКИТЕ НА ПОУЧУВАЊЕТО ГРАМАТИКА СО ОБРАБОТКА НА ИНПУТ	187
29. Koseva Daniela, Mirascieva Snezana – EDUCATION - NEED OF CULTURE.....	195
30. Кузмановска Драгана, Кирова Снежана, Иванова Биљана – ФРАЗЕОЛОГИЗМИТЕ КАКО ВАЖНА АЛКА ВО ПРОЦЕСОТ НА УСВОЈУВАЊЕ НА СТРАНСКИОТ ЈАЗИК.....	199
31. Кузмановска Драгана, Мрмеска Викторија – МАКЕДОНСКО-ГЕРМАНСКИ ПОСЛОВИЧНИ ПАРАЛЕЛИ СО АНИМАЛИЗМИ.....	204
32. Леонтиќ Марија – ЗБОРОВНИ ГРУПИ СО ПРИСВОЕН СУФИКС ВО ТУРСКИОТ ЈАЗИК И НИВНОТО ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	210
33. Лесневская Димитрина – БОЛГАРСКАЯ СЛАВИСТИКА – СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	216
34. Лумпова Лидија – ЯВЛЕНИЕ ДИАЛОГИЧНОСТИ В РОМАНЕ-ЭПОПЕЕ Л.Н. ТОЛСТОГО «ВОЙНА И МИР».....	222
35. Мартиновска Виолета – МАКЕДОНСКО-РУСКИ КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ...	229
36. Milanović Nina S. – SYNTAX-STYLISTIC FEATURES OF COMPARATIVE STRUCTURES IN THE NOVEL <i>WE, DELETED</i> BY S. VLADUŠIĆ.....	234
37. Младеноски Ранко – ОКСИМОРОНОТ ВО „НЕЖНОТО СРЦЕ НА ВАРВАРОТ“ ОД ВЕНКО АНДОНОВСКИ.....	240

38. Негриевска Надица - ЗНАЧЕЊЕТО НА ИТАЛИЈАНСКИТЕ ПРОСТИ ПРЕДЛОЗИ FRA и TRA И НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	248
39. Недосейкин Михаил – КУЛЬТУРНАЯ ПАМЯТЬ И МОТИВ «ОБРЕТЕНИЯ СЕБЯ» В РОМАНЕ М. ОНДАТЖЕ «АНГЛИЙСКИЙ ПАЦИЕНТ».....	256
40. Недялкова Наталия Дмитриевна – СОВРЕМЕННАЯ МАКЕДОНСКАЯ ПОЭЗИЯ – ОТ СИМВОЛИЗМА ДО МАГИЧЕСКОГО СВЕРХРЕАЛИЗМА.....	262
41. Ниами Емил, Голаков Костадин - СУПСТАНТИВИРАНИТЕ ПРИДАВКИ И ПРИЛОШКИ ОПРЕДЕЛБИ ВО РУСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК...	269
42. Никифоров Игорь – ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ КОНСТРУКТИВНОГО РАЗРЕШЕНИЯ МЕЖЛИЧНОСТНЫХ КОНФЛИКТОВ В ВОИНСКИХ КОЛЛЕКТИВАХ	274
43. Пляскова Елена – НАЦИОНАЛЬНАЯ СПЕЦИФИКА НЕМЕЦКИХ КОМПАРАТИВНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ.....	279
44. Позднякова О.В. – СОВРЕМЕННЫЙ РЕБЕНОК И ДЕТСКАЯ КНИГА. НОВЫЕ ВЕКТОРЫ РАЗВИТИЯ.....	286
45. Попов Сергей – ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ЛЕКСИКИ РАЗЛИЧНЫХ ЯЗЫКОВЫХ ГРУПП В ТОПОНИМИИ ВОРОНЕЖСКОЙ ОБЛАСТИ.....	292
46. Пороткова Наталья, Соловьева Ирина – ФОРМИРОВАНИЕ ТВОРЧЕСКОЙ САМОСТОЯТЕЛЬНОСТИ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ СТУДЕНТОВ – ПСИХОЛОГОВ.....	297
47. Прасолов Михаил – ОНТОЛОГИЧЕСКИЙ СТАТУС ЯЗЫКА И НЕУСТРАНИМОСТЬ АВТОРА: ЗАМЕЧАНИЯ К ФИЛОСОФИИ ИМЕНИ С.Н. БУЛГАКОВА	301
48. Ристова Цветанка – АНАЛИЗА НА ПРЕДНОСТИТЕ И МОЖНОСТИТЕ ОД УЧЕЊЕТО НА ДАЛЕЧИНА ВО ОБРАЗОВАНИЕТО НА ТУРИЗМОТ И ХОТЕЛИЕРСТВОТО.....	308
49. Романова Светлана – ЖАНРОВОЕ СВОЕОБРАЗИЕ ТВОРЧЕСТВА РУССКОЯЗЫЧНОГО АВТОРА БЕЛАРУСИ ЭДУАРДА СКОБЕЛЕВА (НА ПРИМЕРЕ РОМАНА «БЕГЛЕЦ»)	315
50. Сверчков Дмитрий – СОСТАВЛЯЮЩИЕ ИНДИВИДУАЛЬНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ТРАЕКТОРИИ КУРСАНТА И ИХ КОМПОНЕНТЫ.....	322
51. Shehu Florina, Koteva Mojsovska Tatjana – TEACHERS' INTERCULTURAL COMMUNICATION COMPETENCIES IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION....	328
52. Сидоров Владимир, Харьков Иван – ЦЕННОСТИ В КОНТЕКСТЕ СОЦИОКУЛЬТУРНЫХ ПРЕДПОЧТЕНИЙ ИНДИВИДОВ КАК НРАВСТВЕННЫЕ И ЭСТЕТИЧЕСКИЕ ИМПЕРАТИВЫ, ВЫРАБОТАННЫЕ ЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ КУЛЬТУРОЙ.....	336
53. Сидорова Е.В., Швецова О.А. – ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НА ЗАНЯТИЯХ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ В ШКОЛЕ И ВУЗЕ (К ВОПРОСУ О ПРОБЛЕМАХ ПРЕЕМСТВЕННОСТИ	341
54. Симонова Светлана, Белоусов Арсений – К ВОПРОСУ ОБ ЭВТАНАЗИЙНОЙ ПАРАДИГМЕ СОВРЕМЕННОЙ КУЛЬТУРЫ И ТЕНДЕНЦИЯХ ЕЕ ПРЕОДОЛЕНИЯ.....	346
55. Соколова Марија – ЈАДРОТО НА ЈАЗИЧНОТО СОЗНАНИЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	355

56. Тасевска Марица, Хаци-Николова Адријана – УСВОЈУВАЊЕ НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ ВО НАСТАВАТА ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК.....	360
57. Тодорова Марија – НЕВЕРБАЛНА КОМУНИКАЦИЈА ВО НАСТАВАТА.....	373
58. Токарева Наталња Владимировна – КАТЕГОРИЈА МЕЧТЫ В ПОЕЗИИ Д.В. ВЕНЕВИТИНОВА.....	377
59. Тужикова В.И. – ОСОБЕННОСТИ ЭТНОСТЕРЕОТИПОВ РУССКОЙ МОЛОДЕЖИ.....	382
60. Филюшкина Светлана, Борискина Жанна – АВТОР В ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ ПРОИЗВЕДЕНИИ (НА МАТЕРИАЛЕ КНИГИ Г. ГРИНА «GETTING TO KNOW THE GENERAL. THE STORY OF AN INVOLVEMENT», 1984.).....	390
61. Хаци-Николова Адријана, Тасевска Марица – СТРАТЕГИИ ЗА УЧЕЊЕ СПОРЕД ОКСФОРД.....	394
62. Христова С.Н. – ФОРМЫ ОБРАЩЕНИЯ Ты / Вы И You В ЭТИКЕТНОЙ РЕЧИ РУССКИХ И АНГЛИЙСКИХ АРИСТОКРАТОВ XIX ВЕКА В АСПЕКТЕ СОЦИОЛИНГВИСТИКИ (НА МАТЕРИАЛЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ РУССКОЙ И АНГЛИЙСКОЙ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ)	403
63. Цацков Оливер – ДУШАН БУДИМИРОВИЌ И СЕРГЕЈ МИХАЈЛОВ ОСНОВОПОЛОЖНИЦИ НА ТЕАТАРСКИОТ И МУЗИЧКИОТ ЖИВОТ ВО ШТИП ПОМЕЃУ ДВЕТЕ СВЕТСКИ ВОЛНИ.....	413
64. Чарыкова Ольга – ИМПЛИЦИТНЫЕ КАТЕГОРИИ В СИСТЕМЕ РУССКОГО ЯЗЫКА.....	420
65. Шутаров Васко – МЕДИУМСКАТА ПИСМЕНОСТ И НОВИТЕ ОБРАЗОВНО-КУЛТУРНИ ПРЕДИЗВИЦИ.....	425

ГОВОРНИОТ ЧИН „ОДБИВАЊЕ“ И НЕГОВА РЕАЛИЗАЦИЈА КАЈ МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ НА СТРАНСКИ ЈАЗИК

Билјана Ивановска¹

¹Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
E-Mail: biljana.ivanovska@ugd.edu.mk

Оваа студија за говорниот чин *одбивање* се заснова на анализа на неприфаќањето, односно одбивање на одредено барање, понуда или покана, реализирани во меѓујазикот кај македонските изучувачи на странски јазик (германски). Истражувањата се засноваат на начините на кои се изведува овој говорен чин, семантичките форми, стратегиите и анализата која се базира од нивното истражување.

Оваа студија треба да покаже како изучувачите на германски како странски јазик го формулираат овој говорен чин, дава приказ на изборот на нивната перспектива, должината на изразите и степенот на наметнување. При анализата на овој говорен чин се осврнуваме на истражувањата на Робинсон (Robinson, 1991), Блум-Кулка и сор. (Blum-Kulka et al., 1989), Бекерс (Beckers, 1999), Хаиши (Hayashi, 2000) и др. Врз основа на овие теоретски постапки изведуваме емпириска анализа.

Посебено се истражуваат комуникациските способности на македонските изучувачи на германскиот јазик. Бројот на овој вид студии во Р. Северна Македонија е многу мал и постои потреба од нивно зголемување и од развивање нови методи за собирање материјал за анализа и негова обработка. Во приложениот труд анализите се направен со инструментот „игра по улоги“, а учесници се студенти од Филолошкиот факултет при УГД во Штип и од УЈИЕ од Тетово од Р. Северна Македонија. Резултатите и анализите можат да придонесат за проучување на прагматичките компетенции кај изучувачите по странски јазик и за развивање курикулуми и модули за правилно усвојување на конкретниот говорен чин.

Клучни зборови: *говорни чинови, прагматичка компетенција, игра по улоги*

1. Вовед

Оваа студија настана за време на изработката на проектот насловен како „Развивање на меѓукултурните прагматички истражувања и истражувањата на прагматиката на меѓујазикот и нивното поврзување со практиката“ - проект што беше одобрен од Фондот за научно-истражувачка работа на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип. Истражувањата предвидени со овој проект се од областа на меѓукултурната прагматика и прагматиката на меѓујазикот на изучувачите на странски јазици (во конкретниот случај на германскиот јазик). Истражувањата ќе бидат направени во вид на компаративни студии насочени кон анализа на принципите на комуникацијата во посебните културни средини кои се предмет на изучување, вклучувајќи ја и македонската средина, како и во средини во кои припадници од различни култури и јазици комуницираат на еден заеднички јазик (*lingua franca*). Посебено ќе се истражуваат и комуникациските способности на

македонските изучувачи на германскиот јазик. Во областа на меѓујазичната прагматика во последните десетина година, за секој говорен чин кој се однесува на изразување комплименти, поздравувања, заблагодарување, приговарање, барање и сл. се направени компаративни студии.

Робинсон (1991: 40) во овој контекст пишува:

„Во поглед на нивното социјално значење, она што е изненадувачки е тоа што одбивањето не привлекува големо значење во истражувањата. Како одговор на поканите, понудите и барањата, одбивањата беа анализирани индиректно во литературата во усвојувањето на втор јазик“.⁷⁶

Од 1991 година беа изведени бројни студии за говорниот чин одбивање. При тоа, овие студии потекнуваат од областа на меѓујазичната прагматика и на јазичните истражувања, и опфаќаат не повеќе од десетина страници, како основа за анализата на иницијалните говорни чинови спроведени од Блум-Кулка и сор. (Blum-Kulka et.al., 1989) во проектот „Cross Cultural Speech Act Realisation“ (CCSARP) и нивните предложени групи на класификации. Предноста е тоа што резултатите од овие анализи можат лесно да се користат за споредбените јазични истражувања, а негативноста е дека во овие спроведени анализи недостасува класификација во лингвистички концепт.

Блум-Кулка и сор. (Blum-Kulka et.al., 1989) ги разликуваат следниве одбивања како секвенци на говорниот чин:

одбивање на барање, на покана, на понуда и на предлог.

За определување на одбивањето, тие тргнуваат од следниве максими на одбивање, кои табеларно се претставени во следнава табела (1):

Табела (1)

извинув ање	Одбив ање	образложе ние	алтернат ива
Es tut mir Leid.	Leider, nicht/n ein.	Ich hab' morgen eine Prüfung!	Wie wäre es am Dienstag ?

Притоа, секој говорен чин може да стои сам за себе, или да се комбинира со некој друг говорен чин, па така можат да се разликуваат следниве парадигми кои ја опфаќаат класификацијата предложена од Блум-Кулка и сор. (1989)

Табела (2)

⁷⁶ “in view of their social importance, what is surprising is that refusal have not received more research attention. As a response to invitation, offers, and requests, refusals have been treated indirectly in the literature on second language request.”

Говорен чин кој не содржи одбивање	/
Невербално одбивање	/
Само извинување	Es tut mir Leid. / Entschuldigung . / Verzeihung.
Само одбивање	Leider nicht. Leider nein. Ich möchte nicht. Ich kann nicht.
Само образложение	Ich habe morgen eine Prüfung. Ich kümmere mich um meinen kleinen Bruder.
Алтернативен предлог	Wie wäre es am Dienstag?
Извинување + одбивање	Entschuldigung , leider nicht!
Извинување + образложение	Entschuldigung , ich habe morgen eine Prüfung.
Извинување + алтернатива	Entschuldigung , wie wäre es am Dienstag?
Одбивање + образложение	Nein, ich habe morgen eine Prüfung.
Одбивање + алтернатива	Nein, aber wie wäre es am Dienstag?
Извинување+одбивање+образложение	Ich habe morgen eine Prüfung. Wie wäre es am Dienstag?_
Извинување +образложение +алтернатива	Es tut mir Leid, nein, ich habe morgen eine Prüfung.

Извинување+одбивање+алтернатива	Entschuldigung , leider nicht. Wie wäre es am Dienstag?
Одбивање+образложение+алтернатива	Nein, ich habe morgen eine Prüfung. Wie wäre es am Dienstag?
Извинување+одбивање+образложение+алтернатив а	Entschuldigung , leider nicht. Ich habe morgen eine Prüfung. Wie wäre es am Dienstag?

За начинот на одбивање како говорен чин во германскиот јазик се јавуваат главно две контрастивни студии: студијата на Бекерс (Beckers, 1999) и на Хаиаши (Hayashi, 2000).

Во својата дисертација Бекерс (Beckers, 1999) доаѓа до следниве резултати:

1. Во германскиот јазик социјалната дистанца зависи од хиерархијата, т.е. од статусот на соговорниците.
2. Германскиот јазик има помал сет на парадигматски изрази за изразување на одбивањето во споредба со американскиот англиски јазик.
3. Во германскиот јазик се јавуваат повеќе стратегии за изразување учтивост, за независност, отколку во американскиот англиски јазик.
4. Германскиот јазик е помалку директен во изразување на одбивањата.
5. Парадигмата <образложение> без додатни елементи е почеста во германскиот јазик.
6. Во двете култури се јавуваат културолошки разлики поврзани со полот, укажувајќи дека жените употребуваа повеќе стратегии на учтивост.
7. Американците почесто ја употребуваат негацијата *nein* отколку Германците.

Хаиаши (Hayashi, 2000) во својата студија ги претставува следниве резултати:

1. Во јапонскиот јазик почесто се употребуваат „*hedges*“ за да се подготви соговорникот за одбивањето.
2. Во јапонскиот јазик се јавуваат сет на рутински формулации кои служат за одбивање, што не е случај со германскиот јазик.
3. Во јапонскиот јазик има објава на одбивањето преку идентификација на говорникот (преку сочувство со соговорникот, респективна објава на солидарноста и сл.).
4. Одбивањето во германскиот јазик се одвива преку алтернативни можности.
5. Во германскиот јазик се сигнализира разбирање за молбата и фактот дека соговорникот нема да ја одбие истата, додека во јапонскиот јазик овој елемент сигнализира одбивање.

2. Емпириски истражувања

Во оваа студија беа вклучени вкупно 30 учесници од Филолошкиот факултет, студенти од Катедрата по германски јазик и книжевност при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип и од Факултетот за јазици, култури, комуникации при Универзитетот на Југоисточна Европа во Тетово. Како инструмент за собирање на податоците беше користен инструментот „игра по улоги“. Целта беше да се испита усмениот јазик и говорниот чин одбивање кај македонските изучувачи на германски јазик. Студентите потпишаа согласност која ги содржеше нивните основни податоци (пол, возраст, време поминато во земја каде се изучувал странскиот јазик и сл.). Со студентите беше спроведен тест за одредување на нивото на познавање на странскиот јазик „Einstufungstest – Teil 3“ (Schritte international 5 und 6) и беа анализирани одговорите кои беа добиени од студентите на Б1 ниво (според Заедничката европска референтна рамка/ЗЕРР).

Беа анализирани шест (6) различни ситуации на говорниот чин одбивање. Ја разгледуваме ситуацијата со која се изразува одбивање во неформална ситуација на пријател/пријателка која понудува закуска и истата понуда е одбиена.

1. Du bist bei deinem Freund/deiner Freundin zu Hause. Er/Sie bietet dir einen Imbiss an. Du lehnt ab und sagst: ... / (Ти си кај пријател/пријателка дома. Тој/таа ти нуди закуска. Ти го/ја одбиваш и му/и велиш: . . .).

Како можни одговори, согласно предложените критериуми од Блум-Кулка и сор. (1989) во „играта по улоги“ (сценарио одбивање на понуда) се сретнаа следниве јазични комбинации на одбивање:

Табела (3)

Nein, danke.	одбивање + заблагодарување
Nein, leider ich bin nicht hungrig.	одбивање+жалење+објаснување/образложение
Ich liebe gerne das, aber ich bin voll heute mit Essen.	желба+образложение
Nein, nein, nein. Dankeschön , ich habe kein[en] Hunger.	одбивање+заблагодарување+образложение
Ah, ich bin voll.	извик/негодување+образложение
Nein, danke.	одбивање+заблагодарување+образложение

Ich mache eine Diät.

Mm, ich will. Aber weißt du. Ich bin jetzt schwanger und ich will nur Obst und Gemüse essen.

желба+образложение

Aber ich kann mehr nicht essen.

образложение

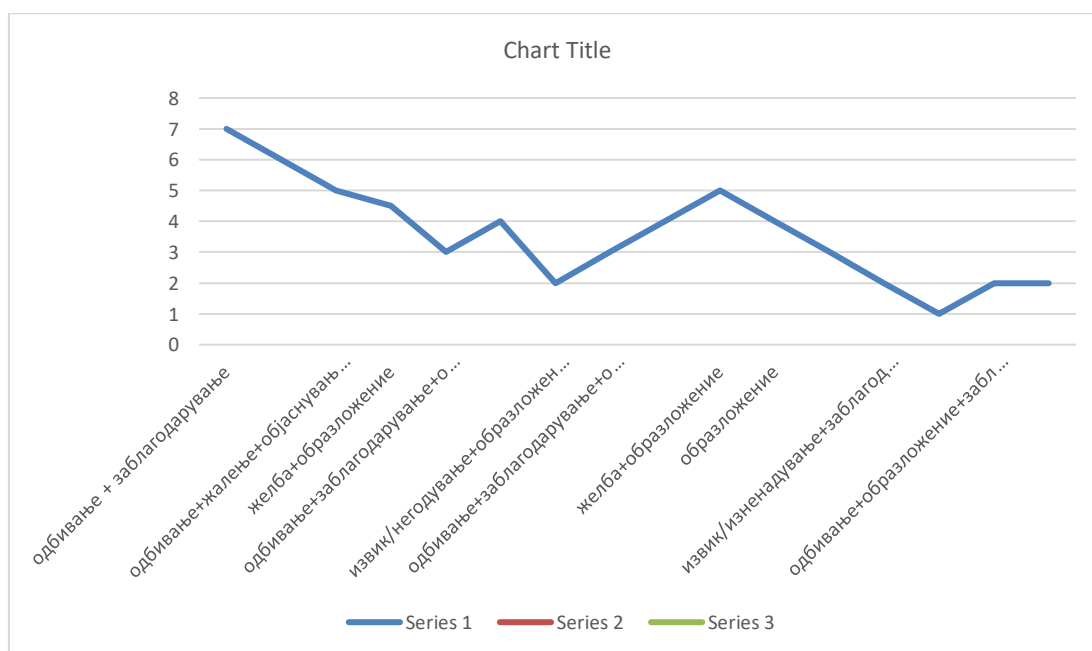
Oh, vielen Dank! Aber ich mache ein Diät und ich möchte nicht.

извик/изненадување+заблагодарување+образложение+желба

Nein, ich habe keine Hunger, danke.

одбивање+образложение+заблагодарување

Фигура (1). Графичко претставување на говорниот чин *одбивање на понуда* во неформална ситуација.

3. Заклучок

Во одговорите што беа добиени од македонските изучувачи на германски како странски јазик, може да се забележи дека најчеста комбинација која се сретнува во ситуацијата одбивање на понуда во неформална говорна ситуација е комбинацијата составена од одбивање со заблагодарување. Можните алтернативи кои се јавуваат во овие сценарија беа: комбинацијата составена од чин на одбивање и жалење или желба со образложение. Поретко се сретнаа комбинации составени од извик на негодување/изненадување со заблагодарување и/или образложение. Резултатите и добиените јазични комбинации би можеле, во прв ред, да се поврзат и со културните вредности на нашите соговорници. Освен културните вредности, начините на изразување на едно одбивање ќе зависат од социјалната дистанца, од степенот на наметнување, од личното убедување, желбата за контрола, личното убедување, како и вредностите на учтивоста кои се негуваат кај анализираните одговори на учесниците. Имајќи ја предвид целта на наставата по странски јазици, да се поттикнат и развијат прагматичките компетенции и вештини кај изучувачите на странски јазик, прагматиката би требало да зазема важно место во наставните програми. Но, за жал, таа и понатаму останува на маргините на наставата по странски јазици. Во учебниците е застапена само толку колку што е неопходно да не се обвинат авторите дека не го следат модерниот приод кон јазикот и дека и понатаму цврсто се држат за традиционалниот начин на учење на јазикот во којшто граматиката е на прво место, учењето на вокабуларот на второ, и по малку од останатите области, вклучувајќи ја и прагматиката.

4.A) Користена литература

Beckers A.M.: *How to say 'No' without saying 'no' – A Study of a Refusal Strategies of Americans and Germans*. Unveröffentliche Dissertation. University of Mississippi, Mississippi.

Blum-Kulka, S., House, J., & Kasper, G. (1989). *Cross-cultural pragmatics: request and apologies*. Norwood: Ablex Publishing Corporation.

Hayashi A. (2000) “Kaiwa hattenno kzo to shufuku no sutorateji: Nichi dokugo taishonoshitenkaramita ‘irai’ to ‘kotowari’ni okeru intarakushon (Konversationsstrukturen und Strategien zur Verbesserung. Die Interaktion zwischen Bitten und Ablehnungen in einer kontrastiven Analyse zwischen Japanisch und Deutsch)”. In: Bulletin of Tokyo Gakugei University, Section II Humanities 51, 81-94.

Robinson M.A. (1991). Introspective Methodology in Interlanguage Pragmatics Research.” In: Gabriele Kasper (Hrsg.) *Pragmatics of Japanese as Native or Target language*. Honolulu. HI: Second language Teaching and Curriculum center. University of Hawaii. (Technical Report Vol. 3). 29-84.

Б) Консултирана литература (на кирилица)

Кусевска, М. (2012). *Меѓукултурна прагматика. Несогласување во усната комуникација: англиски и македонски*. Скопје: Академски печат.

Кусевска, М., Ивановска, Б., & Даскаловска, Н. (2017). *Прагматичка компетенција кај македонските изучувачи на англискиот и на германскиот јазик*. Штип: Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип.

- Кусевска, М., Трајкова, З., Нешковска, С., & Смичковска, Ф. (2014). *Говорни чинови: барање, заблагодарување, извинување, приговарање*. Скопје: Академски печат.
- Митковска, Л., Кусевска, М., & Бужаровска, Е. (2013). *Корпусни истражувања на англискиот меѓујазик на македонските изучувачи*. Скопје: Прв приватен универзитет-ФОН.